

Lietuvso Respublikos Prezidento kanceliarijai

2023-06-12 Nr. S-032

kanceliarija@prezidentas.lt
irena.segaloviciene@prezidentas.lt

DĖL TRANSPORTO LENGVATŲ ĮSTATYMO NAUJOS REDAKCIJOS

Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija 2023 m. gegužės 17 d. registravo išvadoms gauti Lietuvos Respublikos transporto lengvatų įstatymo Nr. VIII-1605 pakeitimo įstatymo projektą kartu su jį lydinčiu Lietuvos Respublikos kelių transporto kodekso 21 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu, Lietuvos Respublikos geležinkelių transporto kodekso 34 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu ir Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekso 34 straipsnio pakeitimo projektu (toliau kartu – Įstatymo projektas).

Lietuvos keleivių vežimo asociacija (toliau – Asociacija) pritarė pateiktam įstatymo projektui¹ ir prašė daugiau laiko konkrečioms pastaboms pateikti.

Asociacija išnagrinėjo Įstatymo projektą ir teikia savo pastabas jam.

1. Įstatymo projekto 3 straipsnio 3 dalyje pasakyta, kad *numatytos lengvatos teikiamos, kai visas reiso maršrutas yra Lietuvos Respublikos teritorijoje*. Tokia formuluotė gali riboti keleivių, važiuojančių tik šalies teritorijos keliais, galimybes pasinaudoti lengvata įsėdus į transporto priemonę, kuri veža keleivius reguliariu reisu ir, nors dalis maršruto trasos driekiasi kitos šalies teritorija (pvz., geležinkelių maršrutai), pats keleivis nekirstų Lietuvos sienos. Tokia situacija yra tinkamai sureguliuota šiuo metu galiojančiame Transporto lengvatų įstatymo (toliau – TLĮ) 1 straipsnio 2 dalyje, kur pasakyta, kad lengvatos taikomos *kai keleivio kelionės pradinė ir galinė stotys yra Lietuvos Respublikos teritorijoje*.

Atsižvelgiant į tai, **siūlome patikslinti** projekto 3 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Šiame įstatyme numatytos lengvatos teikiamos, kai ~~visas reiso maršrutas~~ **keleivio kelionės pradinė ir galinė stotys** yra Lietuvos Respublikos teritorijoje.“

2. Įstatymo projekte nėra numatyta galimybė nemokamam važiavimui, tačiau Kelių transporto kodekso (toliau – KTK) 21 straipsnio ir Geležinkelio transporto kodekso (toliau – GTK) 34 straipsnio pakeitimų projektuose tokia galimybė yra numatyta vaikams iki 3 metų, *jei jie neužima atskiros sėdimos ar miegamos vietos*. Pažymėtina, kad galiojančiame TLĮ yra numatyta analogiška nemokamo važiavimo galimybė vaikams iki 7 metų.

Atsižvelgiant į tai, **siūlome tarpusavyje suderinti** visų teikiamų įstatymų projektus šiuo nemokamo važiavimo aspektu.

3. Įstatymo projekto 5 straipsnis. Jame nustatyta, kad *įsigyti vienkartinį arba terminuotą vardinį važiavimo bilietą vykti viešuoju keleiviniu transportu su 100 procentų nuolaida turi teisę: 1) vaikai iki 3 metų amžiaus, užimant atskirą sėdimąją ar miegamąją vietą ir 2) vaikai nuo 4 iki 7 metų*.

3.1. Įstatymo projekto 5-7 straipsniuose, kaip ir galiojančiame TLĮ, kalbama apie galimybes su nuolaida įsigyti vienkartinį arba terminuotą važiavimo bilietą, tačiau skirtinguose miestuose ir skirtingose transporto rūšyse šiuo metu praktikoje taikomos įvairios ir lanksčios bilietų rūšys, kurių pagalba siekiama pritraukti kaip galima daugiau keleivių naudotis viešuoju transportu. Pavyzdžiui, yra terminuoti bilietai su neribotu kelionių

¹ Asociacijos 2023-05-25 raštas Nr. S-026.

skaičiumi, tačiau yra ir terminuotų bilietų, pvz., 1 dienos, su nustatytu konkrečių maksimaliu 9 kelionių skaičiumi. Šiuo atveju gali kilti klausimų, kokiai bilietų rūšiai juos priskirti ir ar jiems taikoma lengvata.

Atsižvelgiant į tai, **siūlome patikslinti 5-7 straipsnius** ir juose formuluotę „*Isigyti vienkartinį arba terminuotą vardinį važiavimo bilietą vykti viešuoju keleiviniu transportu su ... proc. nuolaida turi:*“ papildyti ir išdėstyti taip:

„Isigyti vienkartinį arba terminuotą **(ribotam ar neribotam kelionių skaičiui)** vardinį važiavimo bilietą vykti viešuoju keleiviniu transportu su proc. nuolaida turi.“

3.2. Asociacijos nuomone, išskirti vieną vaikų amžiaus grupę iki 3 metų, kitą amžiaus grupę nuo 4 iki 7 metų, o projekto 6 ir 7 straipsniuose - vaikus nuo 8 iki 18 metų yra techninė ar loginė klaida, nes tuo atveju, be transporto lengvatų lieka 3 ir 7 metų vaikai, todėl **siūlome patikslinti** šį straipsnį dėl vaikų skirstymo į amžiaus grupes, t.y. – iki 3 metų, nuo 3 iki 8 metų ir nuo 8 iki 18 metų arba iki 3 metų įskaitytinai, iki 7 metų įskaitytinai ir pan.

Be to, projekte vaikams iki 3 metų suteikiama 100 proc. bilieto lengvata, *užimant atskirą sėdimąją ar miegamąją vietą*, o KTK 21 straipsnio ir GTK 34 straipsnio projektuose tokiems vaikams numatyta nemokamo važiavimo galimybė, jei jie neužima atskiros vietos, t.y. atskirų įstatymų projektų nuostatos prieštarauja viena kitai. Asociacijos nuomone, visi vaikai iki 8 metų (iki 7 metų įskaitytinai) turi turėti teisę į 100 proc. nuolaidą, nepriklausomai nuo to užima ar ne sėdimąją ar miegamąją vietą. Šiuo atveju, visi keleiviai turėtų bilietus, t.y. sutartį su vežėju ir būtų saugomi įstatymų žalos atveju.

Atsižvelgiant į tai, **siūlome suderinti įstatymų projektų nuostatas** tarpusavyje dėl amžiaus grupių, taip pat numatyti, kad visi vaikai iki 8 metų (iki 7 metų įskaitytinai) turi teisę įsigyti bilietą su 100 proc. lengvata, nepriklausomai nuo to užima ar ne sėdimąją ar miegamąją vietą ir 5 straipsnį išdėstyti taip:

„5 straipsnis. Teisė įsigyti važiavimo bilietą su 100 procentų nuolaida

Įsigyti vienkartinį arba terminuotą vardinį važiavimo bilietą vykti viešuoju keleiviniu transportu su 100 procentų nuolaida turi teisę **vaikai iki 8 metų**.

1) vaikai iki 3 metų amžiaus, užimant atskirą sėdimąją ar miegamąją vietą;

2) vaikai nuo 4 iki 7 metų.“

4. Įstatymo projekto 6 ir 7 straipsniai. Šių straipsnių 2 dalių 2 punktuose nustatyta, kad teisę atitinkamai į 80 ir 50 proc. nuolaidas turi

2) ~~arba~~ vyresni kaip 18 metų asmenys, jeigu jie mokosi pagal bendrojo ugdymo programą, įskaitant asmenis, kurių mokymą pagal bendrojo ugdymo programą ir pagal bendrojo ugdymo programą kartu su profesinio mokymo programa vykdo profesinio mokymo teikėjai, iki šie asmenys baigs bendrojo ugdymo programą, taip pat akademinių atostogų, profesinio mokymo teikėjų suteiktų dėl ligos, nėštumo ar vaiko priežiūros, laikotarpiu, bet ne ilgiau, iki jiems sukaks 23 metai;

Tačiau šiuo metu galiojančio TLĮ 5 str. 3 dalyje teisę į transporto lengvatas turi ne tik bendrojo ugdymo programų ar bendrojo ugdymo programų kartu su profesinio mokymo programų mokiniais, bet ir „*taip pat mokiniai, kurie mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programas grupinio mokymosi forma kasdieniu mokymo proceso organizavimo būdu, pavienio mokymosi forma savarankišku mokymo proceso organizavimo būdu*“, t.y., esant tokia įstatymo projekto formuluotei, vyresni nei 18 metų šios grupės moksleiviai netektų šiuo metu turimos transporto lengvatos.

Atsižvelgiant į tai, siūlome papildyti 6 ir 7 straipsnių 2 dalių 2 punktus ir juos išdėstyti taip:

„2) ~~arba~~ vyresni kaip 18 metų asmenys, jeigu jie mokosi pagal bendrojo ugdymo programą, įskaitant asmenis, kurių mokymą pagal bendrojo ugdymo programą ir pagal bendrojo ugdymo programą kartu su profesinio mokymo programa vykdo profesinio mokymo teikėjai, **taip pat mokiniai, kurie mokosi pagal formaliojo profesinio mokymo programas grupinio mokymosi forma kasdieniu mokymo proceso organizavimo būdu, pavienio mokymosi forma savarankišku mokymo proceso organizavimo būdu** iki šie asmenys baigs bendrojo ugdymo programą, taip pat akademinių atostogų, profesinio mokymo teikėjų suteiktų dėl ligos, nėštumo ar vaiko priežiūros, laikotarpiu, bet ne ilgiau, iki jiems sukaks 23 metai;“

5. 8 straipsnio 1 dalis. Joje nustatyta, kad *Teisę naudotis važiavimo viešuoju keleiviniu transportu lengvata turi asmenys, įsigydami bilietą su nuolaida pateikę šio įstatymo 5, 6 ir 7 straipsnyje nurodytą statusą ar aplinkybes patvirtinančius dokumentus (pažymėjimus) (toliau – statusą patvirtinantys dokumentai), išskyrus atvejus, kai nėra abejonių dėl vaiko amžiaus.* Pažymėtina, kad praktikoje dažnai kyla konfliktinių situacijų, kai keleiviai pateikia statusą patvirtinančių dokumentų popierines kopijas, ar dokumentų nuotraukas ar/ir dokumentus skaitmeniniu formatu, rodydami juos vairuotojui telefone, planšetėje ar kitoje laikmenoje.

Asociacijos nuomone, keleiviai turi pateikti statusą patvirtinantį originalų dokumentą arba notaro patvirtintą kopiją, nes kitu atveju, vežėjo atstovas (pvz., vairuotojas ar kitas įgaliotas darbuotojas) neturi galimybės nustatyti ar pateiktas dokumentas yra tikras ir ar jis tikrai priklauso tam keleiviui. Asociacija taip pat supranta, kad dalis dokumentų asmenims yra suteikiami skaitmeniniu formatu, todėl tikslinga įteisinti ir tokį formatą, jei yra galimybė identifikuoti keleivį iš nuotraukos, gimimo datos, asmens kodo ar kitų duomenų.

Atsižvelgiant į tai, **siūlome 8 straipsnio 1 dalį patikslinti**, nurodant koku pavidalu - originalas, notaro patvirtinta kopija ar skaitmeninis formatas laikmenoje - turi būti pateiktas statusą patvirtinantis dokumentas ir jį išdėstyti taip:

„1. Teisę naudotis važiavimo viešuoju keleiviniu transportu lengvata turi asmenys, įsigydami bilietą su nuolaida pateikę šio įstatymo 5, 6 ir 7 straipsnyje nurodytą statusą ar aplinkybes patvirtinančius dokumentus (pažymėjimus) **ar notariškai patvirtintas jų kopijas, ar skaitmeninius dokumentus (pažymėjimus) laikmenoje** (toliau – statusą patvirtinantys dokumentai), išskyrus atvejus, kai nėra abejonių dėl vaiko amžiaus.“

6. 8 straipsnio 3 dalis. Joje nustatyta, kad *Asmenims Lietuvos Respublikoje naudojantis važiavimo viešuoju keleiviniu transportu lengvata galioja kitų Europos Sąjungos valstybių narių, Europos ekonominės erdvės valstybių, taip pat kitų užsienio valstybių išduoti statusą patvirtinantys dokumentai*, t.y. teisę įsigyti važiavimo bilietus su nuolaidomis turi ir Įstatymo projekte nurodytų užsienio šalių piliečiai, jei pateikia savo šalių atitinkamus dokumentus. Pažymėtina, kad Lietuvoje nėra dokumentų, patvirtinančių asmens teisę į transporto lengvatą, pavyzdžiui registro, t.y. nei vežėjai, nei kontroliuojantys pareigūnai negali žinoti ar užsieniečio keleivio pateiktas dokumentas suteikia teisę jam įsigyti bilietą su vienokia ar kitokia nuolaida, todėl praktikoje tokie užsienio šalių piliečiai suteikiama lengvata pasinaudoti negali. Asociacijos nuomone, jei pagal pateiktą užsienio šalių piliečių statusą patvirtinančių dokumentų negalima nustatyti lengvatos dydžio, pvz., jame nenurodytas dalyvumo lygis, kaip nurodyta Įstatymo projekto 6 ir 7 straipsnių 1 dalyse, tokiu atveju taikoma 50 proc. minimali nuolaida.

Atsižvelgiant į tai, **siūlome papildyti 8 straipsnio 3 dalį** ir ją išdėstyti taip:

„3. Asmenims Lietuvos Respublikoje naudojantis važiavimo viešuoju keleiviniu transportu lengvata galioja kitų Europos Sąjungos valstybių narių, Europos ekonominės erdvės valstybių, taip pat kitų užsienio valstybių išduoti statusą patvirtinantys dokumentai. **Jei pagal statusą patvirtinančius dokumentus nėra galimybės nustatyti nuolaidos dydžio, taikoma minimali šiame įstatyme numatyta 50 proc. nuolaida.**“

KITI PASIŪLYMAI

7. Galiojančio TLĮ 6 straipsnyje numatyta, kad *Savivaldybės, kurių teritorijoje yra švietimo ir vaikų globos įstaigos, savo nustatyta tvarka kompensuoja visas važiavimo išlaidas*, t.y. kompensuojama 100 procentų patiriamų išlaidų

1) kaimuose ir miesteliuose gyvenantiems bendrojo ugdymo programas vykdančių mokyklų 9–12 klasių (gimnazijų 1–4 klasių), profesinio mokymo įstaigų ir neformaliojo vaikų švietimo įstaigų mokiniams, šių mokyklų ar įstaigų darbo dienomis važiuojantiems į mokyklą ar įstaigą iki 40 km ir atgal mokinio pažymėjime nurodytu maršrutu vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo autobusais, tolimojo reguliaraus susisiekimo autobusais, keleiviniais traukiniais, reguliaraus susisiekimo laivais ir keltais; neformaliojo vaikų švietimo įstaigų mokiniams ši lengvata taikoma ir ne darbo dienomis; priešmokyklinio ugdymo ir 1–8 klasių mokinių pavėžėjimas kompensuojamas iki artimiausios atitinkamą bendrojo ugdymo programą vykdančios mokyklos;

2) vaikų globos įstaigose, vaikų socializacijos centruose, bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų bendrabučiuose gyvenantiems mokiniams, važiuojantiems mokinio pažymėjime nurodytu

maršrutu vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo autobusais, tolimojo reguliaraus susisiekimo autobusais, keleiviniais traukiniais, reguliaraus susisiekimo laivais ir keltais;

3) vaikų globos namuose gyvenantiems mokiniams, važiuojantiems mokinio pažymėjime nurodytu maršrutu vietinio (miesto) reguliaraus susisiekimo autobusais ir troleibusais.

Tai yra, nurodyti šiuose punktuose vaikai, jei jie keliaus į mokymosi vietas viešuoju transportu *vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo autobusais, tolimojo reguliaraus susisiekimo autobusais, keleiviniais traukiniais, reguliaraus susisiekimo laivais ir keltais* nebeturės 100 proc. lengvatos, turės tik nuolaidas nurodytas Įstatymo projekto 6 ir 7 straipsniuose.

Atsižvelgiant į tai, siūlome **papildyti įstatymo projektą** atitinkamomis nuostatomis dėl vaikų, nurodytų galiojančio TLĮ 6 straipsnyje, galimybės vyktų viešuoju transportu į mokymosi įstaigas su 100 proc. nuolaida.

8. Dėl vieningo statusą patvirtinančio dokumento, suteikiančio teisę į Įstatymo projekte nurodytas lengvatas važiuoti viešuoju transportu.

8 straipsnio 1 dalyje pasakyta, kad asmenys turi teisę įsigyti bilietus su nuolaida *pateikę šio įstatymo 5, 6 ir 7 straipsnyje nurodytą statusą ar aplinkybes patvirtinančius dokumentus (pažymėjimus)*, o 2 dalyje nustatyta, kad *Statusą patvirtinančių dokumentų pavyzdžių pateikimo viešąjį keleivinį transportą kontroliuojantiems pareigūnams ir vežėjams tvarką nustato Vyriausybė.*

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė savo nutarimu² (toliau – Nutarimas) įpareigojo atitinkamas ministerijas ir kitas institucijas iki 2021 m. birželio 11 d. Lietuvos transporto saugos administracijai (toliau - LTSA) pateikti statusą patvirtinančių dokumentų pavyzdžius, kuriuos LTSA turi per 5 darbo diena patalpinti savo interneto svetainėje.

Atkreiptinas dėmesys, kad ne visos suinteresuotos institucijos yra pateikusios tokių dokumentų pavyzdžius, todėl vežėjų įgaliotiems atstovams sunku įsitikinti ar pateikiami dokumentai yra autentiški.

Be to, probleminė situacija dėl galiojančio TLĮ 5 str. nuostatų taikymo atsiranda dėl to, kad nuolaidos važiavimui viešuoju transportu taikomos įvairiems asmenims, kurie siekdami pasinaudoti teise į nuolaidą pateikia skirtingo pavyzdžio asmens dokumentus ar kitus pažymėjimus. Asociacijos skaičiavimu tokių skirtingų pažymėjimų yra daugiau nei 23, be kitų asmens tapatybę ir amžių patvirtinančių dokumentų. Tai reiškia, kad keleivių vežėjas ir tiesiogiai su keleiviais dirbantys vairuotojai/konduktoriai, siekdami tinkamai pritaikyti nuolaidą kiekvieną kartą turi nustatyti ne tik ar asmuo turi teisę pasinaudoti lengvata, bet ir ar pateikia reikiamo pavyzdžio galiojantį dokumentą, kaip įrodymą tokios lengvatos taikymui, ir dar nesuklysti dėl lengvatos dydžio.

Dėl šios priežasties, Asociacija nuolat kelia klausimą dėl vieningo statusą patvirtinančio dokumento (pažymėjimo), kurį pateikus būtų galima išvengti situacijų, kai dėl žmogiškosios klaidos, lengvatos gali būti pritaikomos ne tiems asmenims ir sugaištama daug laiko įsitikinti ar keleivis turi teisę į lengvatą ir kokio dydžio ji turi būti.

Šiai problemai spręsti galimos įvairios IT technologijos, susiejant teisę į transporto lengvatą turinčio asmens duomenis su kitais registrais (gyventojų, studentų, moksleivių, dalyvumo ir pan.), iš kurių įvairiomis atpažinimo priemonėmis būtų galima patvirtinti asmene teisę į numatyta transporto lengvatą ir tokiu būdu išspręsti klausimą dėl statusą patvirtinančių dokumentų gausos.

Asociacijos nuomone, priėmus sprendimą dėl vieningo statusą patvirtinančio dokumento arba dėl kitų skaitmeninių technologijų būdu gaunamos informacijos, bus papildomai apsaugoti itin jautrūs asmens duomenys, pavyzdžiui, tokie kaip informacija apie asmens neįgalumą, nes pažymėjimas galėtų būti parengtas minimalizuojant asmens duomenis arba netgi naudojant technologinius sprendimus, kurie tik nuskaitymo metu galėtų identifikuoti asmenį (pavyzdžiui, unikalūs bar kodai ar pan.).

Įvertinus nurodytas aplinkybes bei siekiant didinti viešojo transporto patrauklumą keleiviams ir prisidėti prie darnaus judumo vystymo, **siūlome svarstyti galimybę įvesti vieno pavyzdžio** transporto lengvatą suteikiantį pažymėjimą (materialia arba skaitmenine forma), kuriame būtų nurodyta asmeniui taikomos

² LRV 2000 m. balandžio 28 d. nutarimas Nr. 478 „Dėl Lietuvos Respublikos transporto lengvatų įstatymo įgyvendinimo“, [suvestinė redakcija nuo 2021-06-09](#).

lengvatos priežastis ir lengvatos dydis arba vien tik lengvatos dydis –80 ar 50 proc., o Įstatymo projekto 8 straipsnio 1 dalis galėtų būti suformuluota taip:

„1. Teisę naudotis važiavimo viešuoju keleiviniu transportu lengvata turi asmenys, įsigydami bilietą su nuolaida pateikę šio įstatymo 5, 6 ir 7 straipsnyje nurodytą statusą ar aplinkybes patvirtinančius dokumentus (pažymėjimus) **ar notariškai patvirtintas jų kopijas, ar skaitmeninius dokumentus (pažymėjimus) laikmenoje** (toliau – statusą patvirtinantys dokumentai) **arba kitus identifikacinius dokumentus, kurie leistų juos nuskaitant pritaikyti nuolaidą (jei tokia techninė galimybė sudaryta)**, išskyrus atvejus, kai nėra abejonių dėl vaiko amžiaus.“

9. Dėl lėšų poreikio, nustačius 50 proc. lengvatą moksleiviams vykti tolimojo susisiekimo reguliariais reisais ir vietinio susisiekimo traukinių maršrutais.

Lietuvos keleivių vežimo asociacija 2022 metais pateikė Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai³ jos prašymu⁴ preliminarus skaičiavimus, vadovaudamasi dviem skirtingais būdais ir nustatė, kad valstybės biudžeto lėšų preliminarus poreikis pirmais metais galėtų būti apie 1,5-2 mln. Eur, o antrais ir vėlesniais metais – apie 2,2–2,5 mln. Eur. Atsižvelgiant į tai, kad skaičiavimai buvo atlikti 2022 metų gegužės mėnesį dar neprasidėjus Rusijos pradėto karo Ukrainoje išprovokuotai energetinei krizei, lėšų poreikis galėtų būti didesnis apie 10 proc. (panašiai tiek didėjo kelionių tolimojo susisiekimo autobusais ir vietinio susisiekimo traukiniais bilietų kainos) ir pirmais metais siektų apie 1,7–2,2 mln. Eur, o antrais– apie 2,5–2,8 mln. Eur

PRIDEDAMA. LKVA 2022-05-12 raštas ir skaičiavimai dėl lėšų poreikio, 3 lapai.

Pagarbiai

Prezidentas

Gintaras Nakutis

+370 686 60303 vitalijus.bertasius@lkva-asociacija.lt

³ Asociacijos 2022-05-12 raštas Nr.S-025

⁴ Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2022-04-06 raštas Nr. SR-1212.